

UNITÁRIUS ÉLET

XLIII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

1989. JANUÁR—FEBRUÁR

1989.

"Ne félj, mert én veled vagyok..."

Ésaiás 41:10.

Már jócskán benne járunk az új évben, de egyházi lapunkban ez az első alkalom, hogy a most kezdett esztendőről elmondjuk gondolatainkat. Az elmúlt szilveszteri hangulatot már szinte elfeledtették a rákövetkező napok munkás fáradalmai s a cselekvő kötelességteljesítés. Az egykori kezét rázó jókívánságok meg az üdvözlő postai lapok lassan feledésbe merültek. Pedig az esztendő múltával, az új év kezdetével talán valóban komolyan vettük azokat, hittünk talán csodatevő, jobbító erejűnkben.

Hiába tudjuk, hogy a végtelen idő egyhangú múlásában nem sokat számít a mi emberi reménykedésünk vagy csüggedésünk. Hiába álmítjuk magunkat, a világmindenség életét nem befolyásolhatja az egyéni szív vágya és lelkesedése. Az idő végtelen és megszakíthatatlan, csak mi, a perc emberkéi parcellázzuk azt ki órákra, napokra, esztendőkre. Mérföldköveket állítunk fel s azokhoz igazodunk múltunk emlékeivel, jövődönk célkitűzéseivel. Feledni akarjuk a bibliai Prédikátor keserű bölcsességét, hogy ...nemzedékek mennek, mások jönnek, a nap feltámad és lenyugszik, a folyóvizek sietnek a tengerbe és ami volt ugyanaz mint ami ezután is lesz és ami történt ugyanaz, ami ezután is történni fog, és semmi nincs új dolog a nap alatt... Az emberi szív jellemző sajátja, hogy hinni és bízni akar a jövőben. Ha tegnap, a múltban valami nem sikerült, újra és újra feltámad reményünk, hogy holnap vagy az új holnapokban minden rendbejön, jóravál. Olyannak szeretnénk tekinteni ezt az új esztendőt is mint egy várvavárt, szépet és jót ígérő kirándulást, az ismeretlen jövőbe. Csúcsokra fog vezetni utunk, vagy szakadékok riasztják majd lelkünket — nem tudhatjuk, de bízunk a jövőben, szeretnénk hinni, hogy az egykori újévi jókívánságok nem csalnak meg.

Ma élő nemzedékünk elég sokat tapasztalt, nem álmítjuk magunkat délibábos ígérekkel, realisták vagyunk. Látjuk a terheket egyénileg és közösségekben. Ismerjük a világunkat átszövő kisebb-nagyobb gazdasági és politikai problémákat. Tudjuk, hogy milyen nagy erők feszülnek szerte a Földön, mégis a jót, a megnyugtatót várjuk az előttünk álló időtől. Nem tagadjuk, van bennünk, lelkünk mélyén egy kis aggodalom, egy kis szorongás is. Minden új nap, új év egy-egy nagy titok és ha elbizonytalanodik néha szívünkben a hit, az akarás, akkor jó, hogy szól hozzánk Isten, mint az idézett bibliai részben az ő népéhez mondván: "Ne félj, mert én veled vagyok... ne félj férgesce, én megsegítelek..." A közelmúltban hallottam rádióban, hogy valaki korunkat a farkasok társadalmának nevezte. Nem hihetjük el ezt a kemény kritikát, miként azt sem fogadja el unitárius vallásunk, hogy az ember velejéig romlott és már credendően bűnös és elesett. Azt valljuk, hogy ha van eredendő gyarlóságunk és hajlamunk a rosszra, ugyanúgy van bennünk eredendően jóság is. Mi 1989. évben erre a jóságra, jóakaratra és segítő szándéokra számítottunk, akarunk építeni.

Nem csodákra várunk, hanem a becsületes munka eredményére, az emberséges szívek és elmék békeséges jövőt formáló erejére, felelősségérzetére. Ha pedig ez is kevés lenne, akkor nekünk hívó embereknek ahhoz az erőtartalékhoz kell fordulnunk, amelyben még soha nem csalódtunk: hitünk örök támaszához Istenhez.

A zsoltáriró így tanít: "Boldog, akinek segítője Isten és reménysége van az Úrban". Hinnünk kell, hogy e szavak nemcsak a régmúlt korok emberéhez szóltak, de nekünk is bátorítást tudnak adni. A Királyok könyvének írója így imádkozott egykor: "A mi Istenünk legyen velünk, amiképpen volt a mi atyáinkkal..." Jövődönk gondjainkban nekünk is így könyörög szívünk.

A mai ember sokat panaszkodik, talán túl sokat. Persze a fiatalabb nemzedék terveket sző, "álmokat álmodik" és szeretné azokat mielőbb megvalósítani. Szeretné biztosítani önmaga számára a legfejlettebbet, a legjobbat és ha nem sikerülnek vágyai, akkor zúgolódik, elégedetlenkedik. Az idősebbek tudják, hogy milyen mélyről indult ez az ország és társadalom a háború után. Tudják, hogy a háború vérzivatarában és azt követően milyen kevéssel beérte volna az ember: egy darabka kenyérrel, egy melegebb ruhával, egy fűtött szobáskával és egy nyugodt éjszakával, mikor nem dörögnek a fegyverek. Ezek az öregek tudják, honnan kellett talpraállni, kiemelkedni. Boldogan látják gyermekeiket jó ruhákban, ápoltnak, gépkocsikon, a fejlett ipari csodák eredményeit élvezni. Ők akkor és ott, a borzalmak napjain, álmodni sem tudtak mindarról a kényelemtől és jólétről, amelyben ma a legeldugottabbnak mondott faluban is száz és száz ezren élnek.

Juthattunk volna tovább is, feljebb is, mondhatnák sokan. Lehet, ezen kár lenne vitatkozni. A történelem meghatározza az egyes emberek sorsát. Ma ott tartunk, ahol. Innen kell most továbblépni. Nap nap után halljuk vezetőink felhívását, biztatását. Most a ma emberén van a sor. A negyvenes és későbbi évek nemzedéke megtette, ami tőle telt, ám lássuk mire képes a mai nemzedék derékhada. Nem rosszabbak esélyeik, mint egykor az öregeké volt.

Felmértük-e az új esztendő küszöbén, hogy mit várhatunk magunktól? Van-e a mai fiatalokban akarat, jószándék, felelősségvállalás és kellő értelem, hogy a ránkövetkezőkben átvegyék a stafétabotot és továbbvigyék azt a boldogabb, még fejlettebb holnapok felé, a következő nemzedék, a XXI. század embere javára. Szilveszter hangulata már a múlté s hogy a következő milyen lesz, az rajtunk is múlik. Biztosan lesznek nehéz napok is, de ne feledjük az ígét, Isten szól a ma emberéhez is: "Ne félj, én veled vagyok..." Sokan úgy vélik, hogy a mai élet nagyon képlekeny, kevés a biztos kapaszkodó benne. Nekünk, hívó embereknek van "fix pontunk", mellyel e világot bármilyen kátyúból kiemelhetjük: Isten.

Bajor János

Pásztorlevél

(1989)

"Ne dobjátok el... bizalmatokat, melynek nagy jutalma van.

Mert békességes tűrésre van szükségetek, hogy az Isten akaratát cselekedvén, elnyerjétek az ígéretet."

(: Zsidókhöz írt levél 10. rész 35—36. versek :)

Kedves Atyámfiain, kedves Unitárius Testvéreim!

Az 1989. év kezdetén őszinte szeretettel küldöm újról az üdvözlőleveleket híveinknek, gyülekezeteink elöljáróinak és lelkésztestvéreimnek.

Esztendőről esztendőre különös megrázó élménnyel hat reám szilveszter éjszakáján, az új év kezdetének első perceiben a rádióban és a televízióban elhangzó Himnusz, népünk imádsága.

Nem tudom és nem ismerem — néhány kivételtől eltekintve — a világ népeinek nemzeti imádságait, de azt tudom, hogy nagyon kevés azoknak a nemzeteknek a száma, akiknek himnuszában az Isten neve szerepel. Mi azon kevesek közé tartozunk, akiknek himnuszában nemcsak, hogy benne van az Isten neve és a hozzáfordulás emberi készsége, hanem az első szó, amelyet nemzeti imánkban kimondunk, az Ő nevének szólítása.

Igy kezdtük ezt az évet is.

Két és fél hónappal ezelőtt, az október 16-i zsinatunkon, püspökké történt megválasztásomat követő eskümet Isten segédelmét kérve tettem le. Új tisztemben e rövid idő alatt múltból még nem szólhatok. Jövőről beszélni, terveket megrajzolni félő és kockázatos.

Ahogy népünk Isten áldását kéri Himnuszában, én is Istenhez fordulok, — kérve — hogy segítsen és legyen velem az ismeretlen jövőben és a tőle nyert hit erejével oszlassa el a félelmet és oldja fel a szorongást. De ugyanezért imádkozom híveink és unitárius anyaszentegyházunk életére és jövőjére gondolva is. Ő segítse és vezesse a benne bízokat és minden jószándékú és igaz embert azon az úton, amelynek egy szakasza lesz az 1989. évi is. Adjon lelki és fizikai erőt, bátor és őszinte hozzáállást ahhoz, hogy hazánkban és egyházunkban elvégezzük, és jól végezzük el a reánk bízottakat. Hogy járassunk a békesség és a megbékélés útján a magunk és az emberiség javára és a velünk levő, megsegítő Istennek dicsőségére.

Amikor e sorokon keresztül elmondom én is, hogy "boldog új esztendőt kívánok", teszem ezt ezzel az Istenhez kapcsolódó imádságos hittel.

Főpásztori üdvözléssel:
Husztai János
püspök

Újévi Pásztorlevél

Szeretett Híveim, kedves Atyámfiain, Testvéreim!

Újesztendő reggelén, lelki arcunkkal a jövő felé fordulva, Pál apostolnak kedves munkatársához, Timoteushoz intézett első leveléből ezeket a verseket idézem: "Te, oh Istennek embere, kövessed az igazságot, az istenfélelmet, a hitet, a szeretetet, a békességes türelmet, a szelídséget. Harcolj meg a hitnek szép harcát."

Ezek a szavak Jézus tanításainak szellemében arra hívják fel újév reggelén gyülekezeteink tagjait, hogy miképpen kell "a hitnek szép harcát" úgy megharcolniuk, hogy Istennek tetsző életük végeztével a látható, múlandó életből a láthatatlan világba távozva, elnyerjék az örökéletet.

Az apostol szavainak lényege ez: az élet szüntelen küzdelem, "a hitnek szép harca". Ez a küzdelem időnként megtép, megkísért, megsebez, mert igen gyakran nem nemes fegyverekkel folyik. Ezért az apostol biztatása szerint az új esztendőben is amiként a múltban tettük, a rosszal, a gonosszal, a gyűlölettel, a bosszút, kegyetlenséget árasztó lelkülettel a nemes harcot megállás nélkül folytatnunk kell; a jó, az igaz, a békesség védelmében küzdelmünket feladnunk nem szabad. Szent bizonyossággal hinnünk kell abban, hogy nemes, "szép" harcunk eredményeképpen előbb vagy utóbb, de feltétlenül győzni fog a jó a rossz felett, a békesség és szeretet ereje a gyűlölet és erőszak felett. Új esztendő kezdetén minden, áhitatos lélekkel imádkozó és mindennapi kötelességét maradéktalanul teljesítő, de időnként megtorpanó hitében megrendülő ember felé az apostol üzenete így hangzik: lángoló lélekkel és fokozott akaraterővel hinnünk kell ennek az esztendőnek a folyamán is az evangéliumi láng fényében világosságban, segítségében és áldásában. Hinnünk kell abban, hogy akadályokon és megpróbáltatásokon túl az emberiség fokozatosan a békesség és szeretet eszményi világa felé halad.

Ennek a jézusi életprogramnak az alapján igyekezett egyházunk a "szép harcot" Istenben való diadalmas hittel és az evangélium szellemét sugárzó hivatástudattal élni. Munkánk tetőpontját azon a nagyszabású, felejtethetetlen élmény nyújtó Zsinati Főtanácson érte el, amely december első napjaiban Székelykeresztúron zajlott le. Azt a komoly felelősségérzetet, amellyel egyházi és világi vezetői irányításával a gyülekezet a Zsinatot megszervezte, valamint azt az őszinte, meleg vendégszeretetet, amellyel a hívek az azon résztvevőket elárasztották szavakban kifejezni nem is lehet. Ez az áldott találkozás megerősített hivatásunk magasztos voltában és abban a meggyőződésünkben, hogy egyházunknak, amiképpen a múltban volt, a jövőben is áldott szerepe lesz népünk és országunk állandóan fejlődő, boldogabb jövőt építő életében.

Mint gyarló de lelki újjászületésre újra meg újra kész Jézus-tanítványok, bizakodó lélekkel kérjük Istennünket, hogy továbbra is legyen velünk "szép harcunkban", minden nemes célkitűzésünkben és cselekedtünkben ebben az esztendőben is.

Isten áldása legyen Szocialista Köztársaságunk vezetőin és minden állampolgárán. Éltető megszentelő áldása nyugodjék meg templomainkon, gyülekezeteink vezetőin és minden tagján és adjon mindnyájunknak békés, eredményes, áldott új esztendőt.

Atyafiságos üdvözléssel és főpásztori szeretettel

Dr. Kovács Lajos
püspök

Kolozsvár-Napoca, 1989. január 1.

Zsinat Székelykeresztúron

A zsinatra közelről és távolról sokan gyűltek össze. A székelykeresztúri gyülekezet az ünnepi alkalomra felújította a templomot. Sófalvi Jenő festőművész, néhai Lőrinczi László lelkész veje igen sikerült mennyezeti táblákat készített. Nagy cserépkályhát építettek be, és szőnyegekkel díszítették a vendégvárók a templomot.

A zsinati ünnepi istentiszteleten dr. Szabó Árpád teológiai professzor prédikált a tőle megszokott mély biblikus tartalommal. Dr. Kovács Lajos püspök mondotta az új lelkészeket felszentelő beszédet. A felszentelendő lelkészeketől az esküt dr. Erdő János főjegyző vette be.

A felszentelt lelkészek névsora, szolgálati helyük megnevezésével: Nagy László Szőkefalva, Orbán Dezső Kálnok, Márkos Ervin Oklánd, Székely Miklós Kövend, Benedek Jakab Csókfalva Pap László Bágyon, Pálfi Dénes Bethlenszentmiklós, Bálint Imre Homorodszentpéter, Kovács István Sepsiszentkirály, és Bartha Alpár Gyepes.

Az úrvacsorai ágendát Gál Jenő esperes mondotta, mintegy 800 lélek vett úrvacsorát. A felszentelt lelkészek nevében Nagy László szőkefalvi lelkész mondott köszönő szavakat.

Az ünnepséget követő közebéden mintegy 200-an voltak jelen és ott a Berde serleggel dr. Bodor András mondott szép beszédet. A zsinaton 67 lelkész volt jelen, igen sokan feleségükkel együtt.

A zsinaton dr. Barabássy László főgondnok elnökölt.

Kovács Lajos püspök a zsinatot megelőző időben Szinden és Tordatúron tartott püspöki vizsgálatot.

Sajnos nem ismerjük a meghívót díszítő kép alkotóját.

Beszámoló

(1988. október 15.)

Főtisztelendő Zsinat,
Kedves Atyámfiak!

1968-ban Budapesten a magyarországi unitáriusok is emlékzsinatot tartottak, a tordai vallásszabadsági törvényre emlékezve. Ekkor elhatározták, hogy megalkotják egyházi törvényeiket, és a jövőben püspök és főgondnok vezetésével végzik egyházi munkájukat.

E munka elkezdődött, lassan haladt előre. 1970. dec. 16-án R. Filep Imre helyettes püspök elhalt váratlanul. és nagy részvét mellett temették el dec. 22-én.

Január elején került sor hamvainak elhelyezésére, melyen a lelkészi kar tagjai jelen voltak. Utána merült fel az a javaslat, hogy a lelkészi kar kéri dr. Ferencz József főgondnokot, okl. felszentelt lelkészt, képesített teológiai tanárt, hogy vállalja el a püspöki feladatok elvégzését.

1971 márciusában tartott zsinatunk elfogadta Egyházi Törvényeink szövegtervezetét, s azokat az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke jóváhagyta. Ezt követően került sor az 1971. okt. 31-én tartott zsinatunkra, mely e törvény szellemében hatéves ciklusra püspökké választotta dr. Ferencz Józsefet és főgondnokká Bartók Bélát.

Az idő lassan haladt, és 1977. szeptember 18-án tartott zsinatunk az első ciklus lejártával nevezetteket tisztségükre újabb hat esztendőre egyhangúan újraválasztotta. Az idő kerekéi azután 1983. október 31-én újabb zsinati ülést tettek szükségessé, mert lejárt a második ciklus is. Említett zsinaton harmadízben mindkettőjüket egyhangúlag visszaválasztották tisztségükbe.

E ciklus csak 1989 őszén jár le. Új helyzetet teremtett az, hogy alulírott mivel életének 80. évét 1988. augusztus 30-án betöltötte, kérte, hogy a legközelebbi zsinat engedélyezze nyugalomba vonulását.

Az E. K. Tanács a bejelentést tudomásul vette. A püspöknek az Állami Egyházügyi Hivatalhoz tett be-

jelentésére Miklós Imre államtitkár válaszolva, méltatva érdemeit és kérve további támogatását, tudomásul vette elhatározását.

Úgy érzem, hogy pár pontban kötelességem most, nyugalomba vonulásomkor, a zsinatnak is röviden számot adni arról, hogy főgondnok társammal együtt, akinek sokoldalú és állandó segítségével nem győzők eléggé hálálkodni, a három ciklus alatt mit végeztünk. A részletekről korábbi zsinatokon elhangzott jelentések és az Unitárius Életben megjelent beszámolók adnak tájékoztatást.

Együttműködésünk az állammal, amelyben élünk, jó és állandó, ezt igazolták a különböző zsinatokon és más alkalmakkor elhangzott Állami Egyházügyi Hivatali megnyilatkozások. Közülük csak Miklós Imre államtitkárnak beiktatásunkkor, 1971-ben mondott gondolataiból idézek:

„Tisztelt Zsinati Főtanács!

Az elmúlt évek azt mutatják, hogy a Magyarországi Unitárius Egyház is megtalálta a helyét társadalmi rendszerünkben. Jó keret volt az együttműködéshez az állam és az unitárius egyház között 1948-ban létrejött megállapodás. Nem véletlen, hogy a szocialista államunkkal kötött egyezmények aláírásánál az unitárius egyház az elsők között volt. Ma már bebizonyosodott, hogy e döntésük történelmileg helyes volt, egyházunk és népünk javát szolgálta. Ez a döntés a Magyarországi Unitárius Egyház haladó történelmi hagyományaira épült, annak egyenes folytatása volt. A Magyarországi Unitárius Egyház csak számszerűségében kicsi. Jelentős mondanivalója volt a történelem során, van ma is, és bízom abban, hogy lesz a jövőben is.

Mi azon a véleményen vagyunk, hogy bár különböző ideológiai alapokról kiindulva, az emberi társadalom élete, fejlődése érdekében mind hazai, mind nemzetközi összefüggésben igen sok közös mondanivalónk van. Minden szó annyit ér, amennyi tett követi. A szavak és tettek értékét nem az szabja meg, hogy nagy egyház, vagy kis egyház mondja, hanem, hogy az emberi

(Folytatás a 4. oldalon)

Beszámoló

(Folytatás a 3. oldalról)

haladásért, a szocialista társadalomért kimondott szavak és cselekedetek milyen őszinték és eredményesek."

Jómagam úgy érzem, hogy Isten segítségével 1988. aug. 30-án betöltve 80. életévemet, immár nyugalomba helyezésemet kérhetem, mit egyházi és állami szerveink — sajnálkozásuk kifejezése mellett — tudomásul vettek, s a mai napon zsinatunk határozattá emel.

Az 1988. júl. 30-án tartott Képviselő Tanácsunk úgy döntött, hogy a most sorra kerülő zsinaton új ciklust kezd egyházunk összes tisztségviselői vonatkozásában. Kérte az Állami Egyházügyi Hivatal elnökét, hogy az 1/1971. sz. rendelet alapján adja meg az engedélyt Bartók Bélának újbóli főgondnökká választására és Huszti János budapesti lelkésznek püspökké választásához. A megkapott hozzájárulás alapján ült össze zsinatunk e feladatok elvégzésére.

Mielőtt az új ciklusra szóló választásokra holnap napon sor kerülne, egészen távirati stílusban megemlékezem az eltelt időszak néhány jelentősebb eseményéről.

Az állam és az egyház viszonyát az ország alkotmánya és az 1948. okt. 7-én aláírt egyezmény szabályozta. Ez elválasztotta az államot az egyháztól, és ennek működéséhez teljes szabadságot biztosított.

Engedtesse meg, hogy egyházalapító püspökünk prédikációs kötete záró gondolatának részben való intézkedésével kezdjem emlékezőm: „... az Atyaisten a Krisztus által minket *naponként világosít, és az ő igéinek igaz értelmére viszem...*” Hinni és remélni merem, hogy ebben a szellemben igyekeztem szolgálómat — főgondnoksággal együttműködve — az elmúlt időszakban a múlt tapasztalatai alapján, a jelen gondjait mindig figyelembe véve, és a jövő építését szolgálva végezni.

Együttműködésünk eredményeképpen emlitem, hogy egy kivételével minden templomunkat sikerült felújítanunk, részben milliós nagyságrendű állami és a külföldi testvéregyházak támogatásával. A füzesgyarmatié most van folyamatban, annak befejezése áthúzdik a jövő esztendőre.

Az állam az egyezményben körülírt 1968-as határidő után továbbra is támogatja egyházunkat évenkénti államsegéllyel 1990. dec. 31-ig, a lelkészeknek kongruát adva, mely a kezdeti éveken egyben az egészségügyi szolgáltatást is biztosította részükre, ami utóbb már állampolgári jogon jár mindnyájunknak. Az államsegély fedezte a közegyházi kiadások jelentős részét is.

Az állam látva az egyházi nyugdíjintézetek nehéz helyzetét, újabb segítséget nyújt néhány éve. Ennek révén a lelkési nyugdíjintézetek által nyújtott ellátást a legutóbbi 5 esztendő legjobb három évének 75%-ra kiszámított összegre egészíti ki. Ez a református és evangélikus egyház vonatkozásában évente több 10 milliós összeget tett ki. Egyházunk 1988-ra 67 800,— Ft támogatást kapott. Ezekkel fedezzük Bajor János, özv. Filep Imréné és özv. Végh Mihályné nyugdíját, illetve utóbbinak — aki még nem érte el 55. életévét — nyugdíjségélyét.

Az Unitárius Élet terjedelmi bővítésében és a nyomda biztosításában gazdagodott egyházi sajtószolgálatunk. Megindult könyvkiadásunk: néhány kötetrel, köztük egy angol nyelvűvel is gyarapítottuk az unitárius irodalmat. Jelentős segítséget kaptunk az Unitárius Világszövetségben, az IARF-ben végzett egyházi munkánkhoz, melyen alulírott 1972-től mint a Council tagja, Orbókné Szent-Iványi Ilona lelkész nő pedig 1987 óta szintén az 1990. évi kongresszusig, mint az unitárius nők világszövetségének alelnöke képviseli egyházunkat. E munkában jelentős feladatot vállalt és végzett főgondnokunk.

Sajnos, hogy az 1990-re Budapestre tervezett nemzetközi kongresszus megrendezését az IARF elnöki tanácsa nemrégiben áthelyezte az NSZK-beli Hamburgba, mely jelentős anyagi támogatást tudott ígérni, szemben egyházunkkal, mely diszponálható anyagi lehetőségeit az erdélyi menekültek megsegítésének szolgálatába állította. E munkát Isten segítségével, álla-

munk és külföldi testvéreink, köztük nyugaton élő magyar unitáriusok adományaiból eredményesen végezzük hónapok óta, és kívánjuk folytatni mindaddig, míg e szomorú feladat fennáll. Reménykedünk abban, hogy a nagyvilág felháborodása és kormányunk lépései talán visszatartják a román államot attól, hogy népünk ottani gyökereit felszaggassa és ereiklyéit elpusztítsa. Sajnos, hogy e jeles alkalmon képviselői nem lehetnek jelen.

Belső egyházi életünkben volt örömdetes és sajnálatos esemény is. Örömdetes, hogy Szent-Iványi Ilona személyében okleveles és felszentelt lelkész nő csatlakozott sorainkhoz, aki tanulmányai rendjén két évet az oxfordi unitárius teológiai főiskolán végzett. Felszentelésére örömmel emlékezünk. Örömdetes volt, hogy Végh Mihály személyében Kocsordon új lelkész állt szolgálatba. Sajnos, korai halála miatt csak 1980-ig. Örömdünk annak, hogy Orbók Attila főiskolai diplomája mellé megkezdte teológiai tanulmányait, és vele új lelkésszel gyarapodik lelkési karunk. Kiss Mihály lelkész, örömdünkre, átvehette Hódmezővásárhely, korábban sok gondot okozott gyülekezetének szolgálatát.

A szomorúságok között soroljuk fel azt is, hogy László Andor, aki rövid időt töltött Füzesgyarmaton és Pestlőrincen, megvált szolgálatunkból. Végh Mihály halálát László Andor kiválásánál súlyosabb csapásnak érezzük. Volt parókiájában, Kocsordon a szolgálatot Bajor János debreceni szolgatársunk vállalta. Pestlőrincen dr. Jakab Jenő okl. felszentelt lelkész társunk, aki közben éveken át világi pályán szolgált, átvette az üresen maradt pestlőrinci gyülekezet vezetését, és ott ma eleven gyülekezet dolgozik.

Gyermek-karácsonyfaünnepély 1988. dec. 18-án Nagy Ignác u. templomunkban. Középen Orbókné Szent-Iványi Ilona lelkész nő, körülötte az unitárius gyermekek, köztük sok erdélyi menekült.

Amennyire örömdünkre szolgált, hogy Orbók Attila megkezdte teológiai tanulmányait, annyira bánatunk az, hogy a román hatóság nem engedte meg, hogy Erdélyben, az ősi kolozsvári teológián folytassa és fejezze be lelkési tanulmányait.

Megnyugtatóbb lett volna búcsúzásom az aktív szolgálattól, ha lelkési karunkon belül egyetértést és világi híveink részéről önzetlenebb részvételt tapasztalhattam volna az elmúlt esztendőben. Remélem, hogy a megválasztandó tisztségviselők állhatatosan végzik majd szolgálatukat, s példát adnak a templomjárás és gyülekezeti szolgálat munkájában.

A külföldi testvéregyházakkal való kapcsolatot szorgalmasan ápolunk, elsősorban erdélyi testvéregyházunk vezetőivel és lelkési kara tagjaival, akiket az elmúlt hosszú esztendőben útutazásuk, vagy budapesti látogatásaik alkalmával vendégül láttunk, anyagilag jelentős összeggel támogattuk. Összekötő kapocs voltunk kelet és nyugat között, ahol arra szükség volt, az IARF-en belül és azon kívül is, és ezt — remélem — tenni tudjuk a jövőben is.

Ferencz püspök beszámolójának közlését lapunk következő számában folytatjuk.

Gondolatok egy Dávid Ferenc képről

Szinte Gábor festőművésznünk elkészítette Dávid Ferenc képét és unitárius szeretetből egyházunknak ajándékozta. E tény a köszönet szavaival együtt csupán egy örvendetes hír lehetőségét adná, de a festményen ismerkedő unitáriusok körében elhangzott vélemények és viták anynyi kérdést vetettek fel, hogy állásfoglalásra és értékelésre kényszerítettek bennünket.

Az közismert, hogy egyházalapítónkról hiteles ábrázolás nem maradt fenn. Nevének hallatára a Körösfői Kriesch Aladár alkotta Dávid Ferenc alak jelenik meg tudatunkban. Ezt a képet Torda város megrendelésére festette a művész, a mil-leneum alkalmából és a vallásszabadság kimondását (1568) ábrázolja, telve optimizmussal az ország jövőjét és az emberiség fejlődését illetően. Ebben a csodát sejtető álmodásban, egy Liszt Ferenc-törékenységgű génusz kiáltja az országgyűlésnek és az egész világnak: "A hit Isten ajándéka, senki vallásáért ne háborgattassék." Sokan ragaszkodnak e szemlélethez ma is, jóllehet a képnek minden romantikus alapgon-dolata irreálissá vált azóta. A gondolat és hitszabadság sok szempontból messzebb került tőlünk, mint volt a tizenkilencedik században és a szépnek álmódott szellemi fejlődés idegen valósággá torzult életünkben.

Szinte Gábor, a művész intuíciójával megérezte ezt és próbált egy másik Dávid Ferencet vászonra álmódni. Első lépésként szakított a Liszt Ferenc idealizált légiességéhez hasonló megrajzolással.

Felfigyelve arra a néhány korabeli feljegyzésre, amely szerint Dávid Ferenc zömök ember volt, Szinte Gábor ilyen alakban rajzolta meg a nehézségekkel szemben állhatatosan helytálló és igazsága mellett kitartó embert. Keskenyre zárt ajka, erős homloka, arcának állhatatosságról tanúskodó jellege érzékeltetik azt az Isten ügyében való meggyőződést, igazságkeresést és örömeztetést meg-vallást, amelynek teljesítésére életét tette fel. (Tévedés az, hogy egyesek szerint arca Luther hiteles képeihez hasonlít. Ezt csak néhány külső elem képzelte a szemlélővel!) Ugyanakkor ezen az arcon kiegyensúlyozott derű, majdnem vidámság húzódik meg, boldogságérzése annak az embernek, aki hiszi, sőt tudja, hogy "Isten általa, gyenge edény által akar nagy dolgokat véghezvinni! Aki foglalkozott a középkori mártírábrázolásokkal, festményekkel, tudja, hogy ezeknek az arcoknak van ilyen kiegyensúlyozott belső öröme a mártírság szenvedései között is. Szinte Gábor pózoktól mentesen, tiszta emberséggel mondja el napjaink ezer rettegéssel sújtott emberének: "a hit Isten ajándéka" és érdemes ezért az ajándékért élni.

Az arcon kívül az egész festmény sugalmazza ezeket a gondolatokat. A jobb kéz fényvel való kiemeltsége

az emberiségért tollával harcoló prófétát hirdeti, az átellenes oldalon fényvel kiemelt Biblia és kehely az egyházalapító hitbeli és erkölcsi bá-zisát rajzolja meg. A nyers kövekből álló falhátter komor munkája nehézségeire hívja fel a figyelmet.

Remélem, hogy alkalma lesz híveinknek vitaesten részt venni, amelyen együttesen mondjuk el néze-teinket a képről és annak főhőséről.

Szász János

Levél a régi és az új püspökhöz

Mélyen tisztelt és szeretett
Püspök Urak!

Az október 15–16-i zsinat fontos eseménye a mi kis, de számunkra nagyon kedves unitárius egyházunknak. Én magam is őszinte szeretettel emlékszem vissza most nyugalomba vonuló püspökünk személyére és munkájára. A hazai, az erdélyi és az egyéb külföldi megbecsülés számtalan jele mutatta, hogy a feléje irányuló bizalom és ragaszkodás általános volt. Kívánom, hogy még sokáig örvendezhessünk a vele való találkozásoknak. Isten áldása maradjon vele még hosszú évekig. Együtt új püspökünknek is szívből jövő jókívánságaimat küldöm. Őt is a hívek szeretete és elismerése kíséri új megbízatásában, miként ezt érezhette eddigi lelkési munkájában is. Bizton számíthat arra, hogy ehhez önzetlen támogatást kap minden unitárius atyafiától. Lelkesedéséhez, aktivitásához adjon a Mindenható jó erőt és egészséget.

Engedjék meg, hogy erre a püspökbücsűztató és püspökválasztó zsinatunkra azzal is emlékezzem, hogy tízezer forintot fizessenek be egyház-községünk csekkszámájára, azzal, hogy erdélyi menekültjeink karácsonyi megsegélyezését segítsen ezzel is.

Atyafiságos szeretettel
és őszinte tisztelettel
dr. Sztankóczy Zoltán

Filep Jolán

78 éves korában elhalt a két or-vost és egy főpásztort adott nemes család Budapesten élt tagja, Jolán, hosszú és súlyos, de türelemmel vi-selt szenvedés után.

A temetőben a római katolikus egyház papja emlékezett meg Joli néni-ről, akinek 7 unokahúga és unoka-öccse állta körül az urnát, s velük együtt még két gyermek, akiket év-tizedeken át ő nevelt nagy türelem-mel és sok szeretettel. A nov. 27-i unitárius istentisztelet keretében Huszti János püspök szép szavakkal emlékezett meg róla, aki hosszú éle-te utolsó tizedeiben állandó látoga-tója, buzgón imádkozó tagja volt templomi gyülekezetünknek. Emlé-két sokan megőrzik.

UNITÁRIUS KÁTÉ

Kolozsvár az idei évben újra ki-adta a Kátét 1000 példányban, ez sajnos alig elég az otthoni szükség-let kielégítésére. Nekünk nem tud-nak küldeni.

Így arra kényszerülünk, hogy 1989-ben kiadjuk a Kátét, amelyet az 1864. évi első kiadás óta többször átdolgoztak. Várjuk híveink észre-vételeit az esetleges módosításokra vonatkozóan. Az UNITÁRIUS KÁTÉ az eredeti kiadás óta számos alka-lommal megjelent Kolozsvárott. könyvtárunkból hiányoznak az aláb-bi kiadások: 2 — 1869. évi, válto-zatlan utánnyomás; 3. 1875. évi je-lentősen átdolgozott, modern hitval-lással, mely már nem hordozza a dési egyezés fejedelmi megkötéseit. 4. előbbinek utánnyomása, évének időpontját nem ismerjük. Ferencz József püspök 1928-ban halt el 93 éves korában, addig megjelent 11 kiadás. Az azóta megjelent különbö-ző kiadásokból szeretnénk figyelem-be venni bármelyiket.

Dr. MESTER MIKLÓS

1906–1989

Rugonfalva szülötte, székelyke-resztúri gimnáziumunk diákja nyolc éven át. Elnézést kérünk emléktől, hogy lapunk 1988. dec. számában közölt "Milyen volt a keresztúri gimnázium"? c. önvallomása alatt szerzőként neve helyett más név szerepelt.

Mester Miklós élete a sikeres bakkalaureatus — 1925 — után Bu-dapesten folytatódott. A székely diákok kollégiumát vezeti, közben vég-zi egyetemi tanulmányait és 1936-ban kelet-európai történelemből doktorált. 1939-től országgyűlési képviselő, a földreform előharcosa. 1944-ben a két kormányban kultuszmi-nisztériumi államtitkár s e minő-ségben igen sokat tett a zsidóüldö-zés szenvedőinek enyhítése érdeké-ben.

1945 után igazolás nélkül folytatja életét különböző munkahelyeken. Az élet az ő számára a kitelepülést is osztályrészül adta. Visszatérve a fővárosba, nagyrészt irodalmi mű-helyekben dolgozik, 1966-ban tör-tént nyugalomba vonulásáig.

Közben írja tanulmányait, azok egyrésze még levéltárak letétje. Jó barát, igaz ember volt, aki lelkének békességét a sok háborgatás után az unitárius templom időnkénti látoga-tásában találta meg. A keresztúri gimnáziumban tapasztalt tolerancia szelleme a román magyar megértés apostolaként is számon tartotta. Febr. 1-én hamvait két unitárius püspök szolgálata mellett helyezték örök nyugalomra a Farkasréti teme-tőben levő családi sírba. Özvegye, sógornője, külföldről hazatért fia és távoli menyé és unokái gyászolják a nagyapát, aki mindig emberségre tanította szeretteit és embertársait.

F. J.

Dr. Kaáli Nagy György síremlékének avatása

Csoóri Sándor emlékezése

Józan Miklós, akkor püspöki vikárius búcsúztatta azt az 1923-ban Budapesten elhunyt unitárius embert, aki egy életen át a Habsburg-dinasztia magyarországi uralkodása ellen küzdött. Hamvait most Hódmezővásárhelyt helyezték örök nyugalomra, külföldön élő fia támogatásával.

A város által felállított síremléknél dr. Ferencz József ny. püspök mondott imát és visszaemlékezést, majd Csoóri Sándor, a neves író méltatta pályafutását. Többek közt ezeket mondta: A parlamentbe fiatalon bekerült dr. Nagy György a progresszió előharcosa volt, aki az 1867-es kiegyezésből kibontakozó Magyarország függetlenségéért küzdött. A század első évtizedében Ady is biztatta harcaira Nagy Györgyöt, írván: "Gyönyörűségem telik a Te bátorságodban..." Miután a parlamentből kibuktatták, Hódmezővásárhelyre költözött, és ott ügyvédkedett. Megalapította a Magyar Köztársaság c. folyóiratot. 1918-ban, az őszirózsás forradalom idején, a tüntető tömegek az ő eszméit éltették. Neki jutott a dicsőség, hogy a parlamentben kikiáltta a köztársaságot.

Csoóri Sándor elcsitíthatatlan magyarnak nevezte Nagy Györgyöt, akiről most szeretett városában utcát

neveztek el, emléktábla hirdeti munkásságát, és a városi levéltár gyűjti a reá vonatkozó még felfedezhető emlékeket. A hódmezővásárhelyi temetőben díszsírhelyet kapott, a síremlékét megkoszorúzták, és a szózat elénekzésével búcsúztak tőle az egybegyűlteket, élükön Csizmadia Sándorné dr. tanácselnökkel.

Márai Sándor a sugárzásról és az áramról

Legnagyobb élő prózaírónk, *Márai Sándor* első, 1943–44-es naplókötetét lapozgatva, a következő sorokra bukkantam:

Emersonnak van igaza: ahhoz, hogy valami lényeges történjen az emberi világban, nem elég egy ember, aki felismeri értelmével a valóságot, s aztán célszerűen cselekszik. Ez a nagy realisták örök tévedése. Ahhoz, hogy valami döntő és lényeges történjen, az értelem által irányított cselekvésen túl szükséges egy ember lényének démonikus sugárzása, az a titkos, minden akadályon áthatoló jellemzőbblet, mely minden nagy cselekvés igazi értelme.

A nagy amerikai unitárius gondolkodó és költő, *Ralph Waldo Emerson* (1803—1882) *Essay c.* kötetének olvasása közben jegyzi föl ezeket a gondolatokat Márai. S újra-olvasva reflexióit, egyre jobban igazolódni látszik régi meggyőződése: e században nincsen írónk, aki ennyire a jövőnek dolgozott volna, aki-
nek egy-egy lényeges sorához ennyire az alakuló történelem illesztette volna a rímpárt.

1948-ban hagyta el az országot. Sok naplókötetében elemzi ennek okait, s a kép, amely így kirajzolódik az akkori Magyarországról, ma már nagyjából megegyezik az azóta kialakult hivatalos véleménnyel. S az életmű hazájától távol — Olaszországban, Amerikában — folytatódott, hiszen Márai távozásának legfontosabb, fölöttébb paradox motívuma az volt, mint ezt több ízben leírta, hogy *magyar író akart maradni*. Jelenleg, miután két éve eltemette hatvan évig volt társát: feleségét, majd 45 éves nevelt fiát, az

Egyesült Államok-beli San Diegóban egyedül él.

Következő naplókötetében (1945—57), amely már Washingtonban jelent meg, ezt a mondatot találtam: *A Tudás csak akkor nem az ördög műve, ha nem lesz a hatalom szolgálója — de ehhez szükséges, hogy a Tudást a Szeretet áramával töltsék meg az emberek.*

E mondatot a Dávid Ferenc és Blandrata György sorsát elbeszélő Erdélyi Mefisztó c. regényem motívójául választottam. Idemácsolom a levelet, amelyet alig egy hónappal a könyv elküldése után kaptam a 89 éves Mestertől (akinek életműve a Thomas Manné mellett talán a legmélyebben hatott írói munkáimra):

Köszönöm az "Erdélyi Mefisztó" című könyvet és a beírást. Számomra a könyv különösen érdekes és tanulságos volt, mert az erdélyi történelemnek ezt a szakaszát nem ismerem behatóan és tanulságos volt olvasni a jelenségek ismétlődését, sok hasonlatosságot azzal, ami évszázadokkal később történt.

Ami egy régi naplóból idézett sorokat illeti: ha ma írnám, „szere-
tet” helyett inkább „irgalom” az,
amit remélni kell. Jó egészséget, tö-
retlen munkakedvet kívánok. Szívé-
lyes üdvözléssel, Márai Sándor.

Tehát a sugárzás, az áram szükségességében még ma, közel ötven esztendő után is töretlenül hisz. Sorsának messzire mutató, másik paradox különössége, hogy a magát ünnepelni sem engedő magányos szellemóriás ma már irgalomra vágyik, és nem is szeretetre. Vagy az egész emberi nemnek volna irgalomra szüksége?

Török Tamás

**Felhívás Európa
keresztényeihez
a romániai nemzetiségek
ügyében**

(MTI) Katolikus, református, evangélikus és unitárius egyházi személyiségek — köztük Csepregi Ignác budapesti érseki helytartó, Harmati Béla evangélikus püspök, Huszti János unitárius püspök, Tóth Károly református püspök — felhívással fordultak Európa keresztényeihez: január 22-én, vasárnap Európa minden keresztény templomában könyörögjenek együtt a szenvedőkért, romániai testvéreikért.

Kifejezték aggodalmukat a Romániában élő, kisebbségi létük miatt is sokat szenvedő nemzetiségek soráért. Akik életüket kockáztatva Magyarországra menekülnek, nem láthatják viszont szeretteiket, mert a román hatóságok nem engedélyezik a családegyesítést. Romániában akadályozzák a szabad vallásgyakorlást, a teológusok létszámának erőszakos csökkentésével elsorvasztják a lelkészutánpótlást. A fiatalabb nemzedék nem juthat vallásos irodalomhoz, nélkülözi a hit vigaszát — húzták alá a felhívásban.

(Magyar Nemzet, 1989. jan. 16.)

Az Unitárius Élet

Husztai János püspök és a felelős szerkesztő segélyt kérő leveleket ír az **UNITÁRIUS ÉLET RENDES ELŐFIZETŐIHÖZ**, kérve őket, hogy a 60 Ft-os előfizetési díjon felül is támogassák egyházi lapunkat, melyet a megdrágult árak mellett csak közös áldozatvállalással tudunk fenntartani.

Máthé Zsigmond ny. esperes nemrégiben töltötte be életének 89. évét. Székelyudvarhelyen él, rendes lakása van, minden komforttal, egy nyugdíjas háznál, ahová az egyik szomszédos üzemből megfelelő áron étkeztetést is kapnak. A jó Isten adjon még sok esztendőket az erdélyi lelkész kar egyik szeniorjának.

Dr. Gálffy Mózes ny. egyetemi tanár, aki gyógykezelés során Budapesten halt el, ahol egyházközségek is kaptak támogatást, végre végső helyére került. Hamvait hazaszállították, és nagy részvét mellett helyezték el **dr. Erdő János** főjegyző szolgálatával a Házsongárdi temetőben.

Ozv. Péter Lajosné, egykori székelykeresztúri gimnáziumi tanárunk özvegye, 104. életévében hunyt el Kolozsváron.

Kedei Mózes újszékelyi lelkész az egyház és a közös Teológiai Fakultás meghívta, hogy kéthetenként néhány napot Kolozsváron töltsön, lássa el a gyakorlati teológiai tanácsk előadásait. Készül teológiai doktori vizsgájára is.

Az Unitárius Énekeskönyv az elmúlt évben 1000 példányban újra megjelent, de a gyűlekezetek között templomi használatra azonnal elkelt. Reméljük, hogy hazai templomaink részére rövidesen kapunk 50 példányt.

Az Unitárius Káté is megjelent új lenyomatban, de — sajnos — teljesen elfogyott, s így nem sok reményünk van arra, hogy a hazai konfirmáló ifjak számára megfelelő számú példányt kapjunk.

A brassói unitárius gyülekezet nagy ünnepet tartott nov. 6-án. Ezen a napon iktatták be a kettéosztott brassói gyülekezet második lelkészét, **Szász Ferencet**, akinek írásából már többet olvashattunk a Keresztény Magvetőben. A beiktatást **Gál Jenő** esperes végezte, a régi gyülekezet köszöntését **Májay Endre** tolmácsolta, az egyházi központot **dr. Erdő János** főjegyző képviselte.

A svájci Casa Locarnóban, ebben az ökömenikus központban, az idén két erdélyi unitárius lelkészcsalád töltött hasznos heteket, ahol hazai református, evangélikus és baptista lelkészekkel is megismerkedhettek, **Kolcsár Sándor** marosvásárhelyi esperes-lelkész és **Lakatos Gyula** homoródvárközségi lelkész, mindketten feleségükkel frissültek fel ebben a környezetben, ahol a mi lelkészeink is egy vagy több alkalommal töltöttek hasznos időt.

Nagy Domokos várfalvi lelkész hosszú nyugdíjas évek után már 1987-ben elhalt, **Pethő Istvánnak** volt évfolyamtársa. Kedves melegszívű, igazi vendéglátó erdélyi barátot veszítettünk el személyében.

Kovács Lajos püspök az elmúlt hónapokban a következő kinevezéseket eszközölte: Okt. 1-jén kinevezte **Kovács István** eddigi marosvásárhelyi s. lelkész Sepsiszentkirályra, **Förizs Zoltán** gyakorló s. lelkész Marosvásárhelyre ugyancsak s. lelkésznek, **Fekete Dezső** gyakorló s. lelkész beszolgáltatónak Sepsiköröspatakra.

A kolozsvári egyetemi fokú teológiai intézetben az idei tanévben két unitárius fiatal kezdte meg tanulmányait. Az intézetnek jelenleg 11 unitárius növendéke van.

Dr. Kovács Lajos püspök egy eddig az IARF munkájában részt nem vett nyugatberlini kisebb unitárius gyülekezet 50. éves fennállási évfordulóján, meghívás folytán részt vett és felszólalt német nyelven. A meghívó lelkész: **Martin Schröder**, az egykoron Budapesten is járt **dr. H. Todt** lelkész jó barátja. A nyugat-németországi nem hitvallásos unitárius kisebb gyülekezeti csoportok (Deutsche Unitarier) meghívására Kielben, Lübeckben és Hamburgban tartott előadást az erdélyi püspök, okt. utolsó napjaiban.

Korondról írtunk lapunk múlt számában. A jelenlegi lelkész neve helyesen **Farkas László**, és Városfalváról került Korondra.

A Honismeret 1988. évi 5. számában jelent meg a kolozsvári tudományos kutató, **Demeter Vadnár János** érdekes és tanulságos írása **Az erdélyi Várfalva és unitárius temploma** címen. A történeti áttekintés és a templom keletkezése és feliratai érdekesek minden unitárius olvasó számára is.

Milánóban felavatták Olaszország első muzlim templomát. Rómában megkezdtek a második muzlim templom építését. Olaszországban statisztikai adatok szerint mintegy 200 000 muzlim él, akik közül 30% olasz, csak a többi bevándorló. Így ma a muzlim felekezet a katolikus után olasz föld második legnépesebb vallásfelekezete.

Chilében az egyház a gyors demokratizálás útját támogatja. Ezt képviseli **Gonzales Cruchaga**, a katolikus püspöki konferencia elnöke is.

A Szovjetunió örmény köztársaságában újabban két katolikus templomot adtak vissza istentiszteletet tartására. Ezeket a karabahi területen nyitották meg.

Kölcsy Ferenc halálának 150. évfordulójáról emlékeztek meg az irodalmi és napilapok. A Himnusz költője valóban megérdemli azt, hogy ne felejtsük el róla.

Disz doktoravató a budapesti református teológiai akadémián. E megtisztelő címet megérdemelten vette át **dr. Benda Kálmán**, a Ráday Gyűjtemények igazgatója, történész; **dr. Berkli Feriz** ortodox esperes-adminisztrátor és **Kovács Attila** dunántúli református püspök. Az ünnepségen egyházunk képviselői is jelen voltak, személyesen fejezve ki jókívánságaikat az ünnepelteknek.

Az Uj Ember 1988. aug. 10-i számában Dekány szignóval jelzett tárgyilagosságot ismertette közölték **Török Tamás** Erdélyi Mefisztó c. nagy érdeklődést kiváltó regényéről.

Vers és dal a Várban címen **Jancsó Adrienne** hosszú évek óta mások társaságában szép műsorokat rendez, melyekre híveinek figyelmét szeretettel felhívjuk. Az időpontokat a napilap közli, de a budapesti lelkész iroda telefonja (113-094) is tud felvilágosítást adni.

Jékely Zoltán költő, aki Erdélyben indult el, s ott társszerkesztője volt a **dr. Jakab Jenő** által kiadott Termés c. 1940–44 közt megjelent szemlének, most lenne 75 éves. Ebből az alkalomból a Szépirodalmi Kiadó verseiből válogatást adott ki.

F. Baron amerikai professzor, aki már néhány évvel ezelőtt látogatást tett Budapesten, és ifjúsági konferenciánkon előadást is tartott az amerikai unitáriusok életéről, nemrégiben ismét Budapesten járva, találkozott és elbeszélgetett **Szász János** lelkésszel és **Szent Iványi Ilona** lelkésznel.

Fiatalkorú amerikai unitárius, **David Metarland** kereste fel püspökünket. Közölte, hogy ösztöndíjasként néhány hónapot a közgazdasági egyetemen fog tölteni, s igyekszik kapcsolatot találni a hazai unitárius fiatalabb nemzedékkel. Örömmel várjuk látogatását.

Az IARF képviselőjében **Diether Gehrmann** főtitkár köszöntötte levélben püspökünket 80. születésnapja alkalmából.

1988. aug. végén volt a **Pécsi Disputa** 400. éves évfordulója. Ennek tiszteletére a pécsi Guzsalyos Kör megemlékezést tartott helybeli főiskolások és egyetemisták körében. **Felhős Szabolcs** méltatta a disputa jelentőségét. Kitért a helyi kiadványok megemlékezéseire is. **Baranyai Júlia: Vízbe vesző nyomokon** című könyve kapcsán a tragikus kimenetelű nagy-harsányi hitvitáról is szót ejtettek. Végezetül abban egyeztek meg, hogy 1989 márciusában a helybeli unitáriusokkal egyetértésben egy műsoros esten bővebben megemlékeznek a nevezetes unitárius eseményről.

Az Egyházi Képviselő Tanács fogadást adott a társegyházak és az Állami Egyházügyi Hivatal vezetői tiszteletére dec. 5-én du. a püspöki lakásban. **Bartók Béla** főgondnok köszöntötte a megjelenteket, kérte, hogy támogatják az új püspököt és búcsúztatta a nyugalomba vonulót.

II. János Pál pápa újév előtt új katolikus segédpüspököt nevezett ki, amire valóban megért az idő, mert nem egy megyéspüspök már idősebb korú vagy nagy területet kell pásztorolnia.

A Békehírnök, a baptista egyház hetilapja szerkesztését **Győri Kornél** eddigi felelős szerkesztőtől **Gerzsenyi Sándor** vette át. A lap felelős kiadója **Viczián János**.

Az IARF őszi tanácsülésén adták hírül, hogy **Y. Yamamoto**, az IARF tb-pénztárosát, a japán szabadelvű shinto szentély főpapját, az amerikai Berkeleyben levő unitárius **Starr King**ről elnevezett teológiai főiskola érdemes munkássága elismerésül tiszteletbeli teológiai doktori címmel tüntette ki.

A jezsuita rend nevelői tevékenységéről közölt adatokat az Uj Ember egyik nemrégiben megjelent száma. A rend 65 országban 656 saját intézettel rendelkezik, ezek közül 177 egyetem vagy egyetemi fakultás. 393 gimnáziumot tartanak fenn. Az intézetekben, ideértve az elemi fokúakat is, összesen 6225 jezsuita oktató működik. A növendékek száma 1982 óta növekedőben van, az utóbbi hat évben a jezsuita egyetemeket látogatók száma 398 ezerről 460 ezerre emelkedett. (A XVI. században, **Dávid Ferenc** elítélésének után a Báthory család jezsuitákat hívott be Erdélybe katolikus iskolák újrafelállítására.)

Bund für Freies Christentum, a német szabadelvű protestánsok egyesülete most ünnepelte negyvenéves évfordulóját. E szervezettel az IARF-en keresztül és közvetlenül jó kapcsolatot tartottunk fenn az elmúlt évtizedekben.

Prof. dr. Fritz BURI ny. baseli egyetemi professzor nemrégiben ünnepelte életének 80. évfordulóját. Tiszteletére egykori tanítványai emlékkönyvet adtak ki. **Buri** professzor az 1930–60 közötti években jó kapcsolatot tartott fenn az IARF-el és így egyházunknak Svájcban megfordult képviselőivel.

A Magyar Iszlám közösség is az elismert vallásfelekezetek közé tartozik hazánkban 1988. aug. 15. óta.

Büszkék vagyunk arra, hogy a volt füzesszergarmati unitárius gondnokunk unokája, **Böckfi János** súlyemelésben 392,5 kg-mal a negyedik helyen fejezte be az olimpiát. Gratulálunk neki, és további szép eredményeket kívánunk.

Dr. Klein Albert nagyszombati evangélikus püspöknek (a Die Welt c. napilap 1988. okt. 9. száma szerint), az NSZK államfője, **Richard von Weizsäcker** a Grosse Bundesverdienstkreuz mit Stern) a csillagokkal ékesített nagy érdemrend) kitüntetés adományozta, 17 éves érdemes püspöki szolgálata elismeréseként.

A Népszabadság október elseji száma A béke és testvériség szószólója címmel meglehetősen hangulatos közöl **Balázs Ferencről**. Örömmel olvastuk, hogy **Kálmán Gyula** szerző **Körösi Csoma Sándor**, **Teleki Samu**, **Bölkösi Farkas Sándor** és **Orbán Balázs** társaságában, mint nagy magyar világhírűt tartja számon nagy szellemi elődünket. A Balázs Ferenc portréjával díszített cikk mindannyiunk számára élménytelibbé varázsolja a történetet.

Sinkovits Imre egyike a vezető magyar színművészeknek. Hihetetlenül hangzik, de betöltötte 60. életévét. Mi is szeretettel köszöntjük.

Siménfalvy Sándor, a jeles színművész 96. éves korában elhunyt. Temetése jan. 8-án történt a rákoskeresztúri temetőben **Huszt János** püspök szolgált Erdély fia és egyházunk hű tagja búcsúztatása alkalmával. A jelenlevő tisztelők is lerótták kegyeletüket a magyar színész nagy erdélyi halottja előtt.

Az Informationsdienst für Lutherische Missionen in Europa szerkesztését (eddig Budapest székhellyel) **G. Mireau** szerkesztőtől **J. Kapiske** vette át. A lap most már Bécsben jelenik meg. A szerkesztőség címe: A-1030 Wien, Ungargasse 9. A szerkesztőség magyar tagja **dr. Nagy István**. A lap továbbra is német nyelven jelenik meg.

Siebenbürgen c. Bécsben kiállítást rendeztek az Erdélyből Ausztriába menekültek javára az A. Schweitzerről elnevezett otthonban, szép sikerrel.

Ioan Octavian Rudeanu román görögkeleti lelkész a debreceni református teológiai akadémián magna cum laude fokozattal teológiai doktorátust nyert a vallástörténeti tanszékre benyújtott és elfogadott dolgozatáért. Ez az első eset, hogy román görögkeleti lelkész a debreceni akadémián tett doktori szigorlatot.

A Magyar Televízió 1988. okt. 30-án vasárnap közvetítette első ízben az evangélikus egyház istentiszteletét a budavári templomból. Örömmel értesültünk erről a helyes kezdeményezéssel.

Dékanváltások Budapesten: Az evangélikus teológiai akadémia dékani tisztét dr. Fabinyi Tibor, a reformátusét dr. Bolyki János professzor vette át az 1988/89. akadémiai évre. Örömmel értesültünk arról is, hogy az evangélikus teológiai akadémia új épületének építése tervszerűen halad előre.

Ordass Lajos egykoron evangélikus püspök halála tizedik évfordulóján családtagjai és tisztelői előtt dr. Nagy Gyula és dr. Harmati Béla püspökök idézték életét és munkásságát. Még ceglédi lelkész korában szeretettel engedte át templomát az ottani akkori unitárius szövegnyelvek részére tartott istentiszteletre. Eletté ma már megkapja a méltó megbecsülést.

Dr. Pröhle Károly evangélikus teológiai professzor, főigazgató, több mint 50 éves eredményes munka után nyugalmába vonult. Az Akadémia kérésére azonban az idei tanévben még előadásokat tart az átmenet megsegítése érdekében. Kijelölt utóda dr. Reuss András budapesti lelkész, aki a következő tanévben átveszi a rendszeres teológiai tanácsok szolgálatát.

Az iszlámnak amerikai (USA) terjedéséről különböző számok vannak forgalomban a hírközlésekben. Közel 5 millióra tehető a hit követőinek a száma, ami a gazdag gyermekáldással meg a bevándorlással, illetve keresztények jelentős számú áttérése révén emelkedik. Egyes hírforrások szerint számuk már meghaladja az Amerikai Egyesült Államok zsidóságának kb. 6 millió lélekszámát.

A római katolikus lelkészhiány miatt egyre több szó esik a külföldi és hazai egyházi sajtóban a világiaknak a lelkisegélyi munkába való szolgálatba állításáról.

Újabb indián származású személyt nevezett ki püspökké II. János Pál pápa, **Charles Chaput** személyében, aki 43 éves, a patawatomai törzsből származik. Dél-Dakota állam Rapid City-jének főpásztori feladatát vette át.

Az angliai *Inquirer* c. unitárius szemle egyik nyári száma címlapján az erdélyi problémának szentelt. A figyelemfelkeltés céljából közölte **Benczédi Sándor** erdélyi szobrászművész **Dávid Ferenc** emléktábláját, és **Bartók Béla** főgonddokunk képét.

Weress Ákos halála után a kötet unokahúga, **dr. Benczédi Ferencné** hódmezővásárhelyi lakos birtokába került. Tőle kaptuk meg a fenti érdekes és elgondolkodtatóan jelentős bejegyzéseket.

Bartókék kívánságai. Otardai Weress Ákos mérnök, aki a 345. sz. János Zsigmond cserkészcsapatnak is egyik vezetője volt, az 1930-as években *Kívánságos Könyv* címen egy naplószerű kötetet indított útjára. E kötetbe igen sok jeles, akkor működő ember írta be a maga három kívánságát. 1938 májusában **Bartók Béla** három kívánságát a következőképpen fejezte ki: Szabadulást a németek világnézeti, gazdasági, kulturális befolyásától. **Bartók Pásztor Ditta** a következőket jegyezte be: Levegőt — szívni; eget — látni; földön — járni (tudni).

Utó Endre Liszt-díjas magánénekest, operaházi tagságának 25. évfordulója alkalmából, bensőséges háziünnepségen köszöntötte Petrovics Emil főigazgató dec. 7-én az Operaházban.

A frankfurti unitárius gyülekezet egy csoportja 1988 őszén látogatást tett Londonban, ahol több unitárius gyülekezet híveivel is találkozott. A látogatást dr. M. Tögel lelkész rendezte.

Az evangélikus egyház az 1989. év őszén ismét megindítja az egykori farsói evangélikus gimnáziumban az oktatást. Az érdeklődők az evangélikus lelkész hivatásokban kaphatnak részletesebb tájékoztatást.

Az 1888. évi *Keresztény Magvető* forgattuk, hogy lássuk mit írtak száz évvel ezelőtt. Legérdekesebb volt Kövály Lászlónak a két tanulmánya, melyekben részben a kéziratos *Historia* és más adatok alapján a magyarországi részek unitárius lelkészeinek és gyülekezeteinek a nevét sorolta fel, rájuk vonatkozó, akkor ismert adatok kíséretében. Ma már mennyivel többet tudunk! Várjuk Szász János teol. intézeti igazgató készülő disszertációját, mely a Kövály-féle adatoknál sokkal bővebben és több irányban terjedően ismereti majd az unitarizmus terjedését a Duna-Tisza-közén és a Dunántúlon.

Agoston János testvérünknek, lapunk szorgalmas olvasójának szép és meglehetősen írással jelent meg "A tetőre bujdosó" címmel a Reformátusok Lapja 1988. dec. 4-i számában. Sajnáljuk, hogy szűkre szabott terjedelmünk miatt ilyen elbeszélés jellegű írásokat nem tudunk közölni.

Dávid Ferenc emlékeztétét idézték a hagyományoknak megfelelően a Hőgyes u. nov.-i gyülekezeti napon. Szász János idézetekkel gazdagon illusztrált előadása tanulságos, azonban — sajnos — az átlagos egyháztörténeti ismeretekkel rendelkező híveink számára túl tudományos és terjedelmes volt.

Mikó Imre Huszonkét év c. tanulmánykötete eredetileg 1944 nyarán jelent meg Kolozsváron, s alig került már terjesztésre, újabban az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem jelentette meg hasonló kiadásban 1987-ben Svájcban, hozzáadva a szerzőnek ugyancsak 1944-ben publikált Nemzetiségi jog és nemzetiségi politika c. értékes tanulmányát. Idehaza is érdekes és tanulságos olvasmány mind a két írás, melyeket itthon a Honismereti Bibliográfia 1988. évi 5. száma ismertett.

Dr. Cserhádi József pécsi megyéspüspök, a katolikus kar titkára, aki gyakran foglalkozik társadalmi témákkal, s azoknak az egyházra gyakorolt hatását vizsgálja, megállapította: a modern kor, a változó társadalmi igények arra készítik az egyházat, — katolikus — hogy más megközelítésben lássa a pásztoráció és a prédikálás ügyét. Több alkalmazkodás kell a mai társadalmi igényekhez, s a római kúria állásfoglalása gyakran nehezíti a hazai társadalmi véleménynyilvánítás igénylését.

A francia szabadelvű *Évangile et Liberté* c. havi szemle 1988. évi novemberi száma francia fordításban is közli végre azt a nyilatkozatot, amit a magyar egyházak képviselői — köztünk egyházunk is — már másodízben emeltek fel szavukat a romániai kisebbségeket sújtó különböző intézkedések ellen. Örövendünk, hogy testvérünk is felfigyelt a romániai magyar testvéreinket nyomasztó problémákra.

Mexikóban az adventisták száma rohamosan emelkedik. Az 1957. évi 13 000-es lélekszám 1987-re már 265 000-re módosul. A francia forrás azt írja, hogy ez az egyház első sorban a világiakra épít. Ez hazai vonatkozásban nem felel meg a közlésnek, mert itt képzett papok a vezetői az adventista gyülekezeteknek.

A pécsi *Guzsalyos-kör* a népi hagyományok ápolása mellett programjába vette a helyi hagyományok ápolását is. Így kerülhetett sor a Pécsi Disputa 400. éves évfordulójának a megünneplésére is. A megemlékezésben nagy segítséget nyújtottak a kelet-magyarországi unitárius fiatalok is.

Nyugatnémet forrásból értesültünk róla, hogy szász humanisták íásaiból két válogatás jelent meg román és latin nyelven. Az egyik egy új kiadása a Kospografiának latin és román nyelven a Dacia kiadásában. **Johannes Sommer** és **Christian Schäsus** verseiből is született egy válogatás. A válogatást az ismert **Paul Philippi** professzor végezte, aki a német ismertetés szerint ezt írta kommentárjában: Nur durch solche Veröffentlichungen in rumänischer Sprache kann sich in unseren Lande ein allgemeines Bewusstsein für den Beitrag entwickeln, den die evangelische sächsische Bildungswelt in der Kultur- und geistigen Entwicklung unserer Breiten erbracht hat...

Az igaz, hogy **Sommer** szász-német bevándorló volt, de **Dávid Ferenc** környezetébe került, kolozsvári kollégiumunk tanára, **Dávid Ferenc** veje lett, s latin nyelven ő mondott orációt **János Zsigmond** temetésén.

A Magyar Cserkészszövetség október 12-én ismét megalakult. Az Ideiglenes Országos Intéző Bizottság november 1-én adta ki állásfoglalását, mely a Magyar Nemzetben jelent meg. Szerkesztőségünk szeretettel köszönti a nagy múltú, jeles ifjúsági mozgalom újjáéledését, és a szervezőknek "Jó munkát!" kíván.

Dr. GELLÉRD JUDIT budapesti orvosnő és **dr. GEORGE WILLIAMS** Chico kaliforniai város egyetemi tanára dec. 27-én házasságot kötöttek. Az ifjú párt Berkeley unitárius papja, **dr. R. BOEKE** eskette és a szertartáson közreműködött az IARF ázsiai tággyházának képviselői is.

Bornyai Gábor és **Pásztor Agnes** nov. 12-én Nagy Ignác u. templomunkban kérték Isten áldását házasságkötésükre. A szolgálatot **Bajor János** ny. lelkész és **Husztli János** püspök végezték.

Prof. Kovács Ferenc születésének centenáriuma. "Az erdélyi havasok világából indult el a tudomány küzdelmes útját sikerrel végigjáró különös egyéniségű székely" — írja a Magyar Nemzet, a magyar tudománygyógyászati alapítvány születésének 100. évfordulójára emlékezve. November 18-án dr. Csehák Judit miniszter avatta fel a tudós orvosprofesszor emléktábláját a Tudománygyógyászati Klinikán. A Semmelweis Orvostudományi Egyetemen emlékülést is szerveztek, melyen — többek között — dr. Nyiredy Géza főorvos atyánkfia, Kovács professzor egykori tanítványa, majd munkatársa is előadást tartott.

Krizsa-kötet jelent meg a romániai Kritérium kiadónál 1988-ban „Adomák és tanítómesterek, Krizsa János kéziratos hagyatékából, Tiboldi István gyűjtése”. Saját alá rendezte Mészáros József. Örövendünk, ha e kötettel valaki megajándékozna könyvtárunkat.

Az IARF őszi elnökségi ülésén, az 1990. évi hamburgi kongresszus előkészítési feladatai mellett főként azzal foglalkozott, hogy az 1990-ben a kongresszus végén nyugalmába vonuló Diether Gehrman eddigi főtákar utóda megválasztásának előkészítése. Egy speciális javaslattevő bizottságnak **dr. Kovács Lajos** püspök is tagja. A meghirdetett állás követelménye: kifogástalan angol nyelvtudás és lehetőleg még egy másik nyugati nyelv ismerete. Felmerülhet a titkársági székhely megváltoztatása is. Minderről többet tudhatunk meg a következő ülések után.

Az IARF 1989. évi tanácsulását — Council — melynek tagja az 1990. évi kongresszusig terjedő cikluson **dr. Ferencz József** ny. püspök is, ápr. 6-8. napjain tartja Frankfurtban. Ezen — megfigyelőként — bemutatkozik **Husztli János** püspök is.

Erfurtban működik az egyetlen római katolikus teológiai főiskola a Német Demokratikus Köztársaságban. Az első éves hallgatók száma 126, 14%-kal kevesebb, mint az elmúlt évben.

Világi katolikus hitoktatók működnek Ausztriában. Az idei tanévben a St. Pölten-i egyházmegyében 17 új világi hitoktató kezdte meg munkáját, életkoruk 20-30 közötti. A tavalyi évben csak 9 világi hitoktatójuk volt.

A kanadai unitáriusok szemléje rendszerint megjelenik négy oldalon. A legutóbb érkezett számban az új elnök, **H. Boerma** üdvözlöi az ország nagyobb városaiban szétszórta élő unitárius híveit. A lap új szerkesztője **Brian J. Kiely**.

UNITARIUS ÉLET

Laptulajdonos

a Magyarországi Unitárius Egyház

Felelős szerkesztő és kiadó:

Dr. Ferencz József

Felelős szerkesztőhelyettes

Szent-Iványi Ilona

Szerkeszti a szerkesztő bizottság

V., Nagy Ignác u. 4. Budapest, 1055

Telefon: 113-094

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest XIII., Lehel u. 10/a — 1900 —, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra.

Évi előfizetési díj 60,— Ft

Egyes szám ára 10,— Ft

Index: 25 842

MTE SZ Házinyomda — 89.0032 Budapest, 1989

Felelős vezető: Boncz Gábor

HU ISSN 0133-1272